

Verlag participatiewerkgroep Groen, Water en Natuur

Tijdens de participatiebijeenkomst op 28 januari 2025 werd aan de deelnemers van de werkgroep groen, water en natuur een aantal dilemma's voorgelegd over de inrichting van de nieuwe woonwijk in de Gnepoek. Hieronder is alle input vanuit de deelnemers samengevat per dilemma.

DILEMMA 1

Natuur voor mens of natuur alleen voor flora & fauna?

Bij het inrichten van natuurgebieden is er een dilemma tussen het inzetten van natuur voor de mens of de natuur behouden voor flora en fauna. Het voorstel is om natuur vooral in te zetten voor natuurcompensatie, wat bijdraagt aan het behoud van biodiversiteit en ecosystemen. Er moet echter een balans worden gevonden, bijvoorbeeld door kleinschalige recreatie toe te staan zonder de natuur te veel te verstoren. Het doel is niet om een tweede Segerplas te creëren, maar ruimte te bieden voor rust en recreatie in een natuurlijke omgeving.

Natuurcompensatie en multifunctioneel gebruik van de natuur

Een goed voorbeeld van hoe natuur en recreatie hand in hand kunnen gaan is de Rietveldse polder, die kan dienen als model voor de Gnephoek. De Rietveldse polder bevat nog steeds boeren, natuur en beperkte toegang voor mensen, bijvoorbeeld via paden. Ook de Driemanspolder in Zoetermeer wordt vaak genoemd als voorbeeld van een multifunctionele inrichting, waarin natuur, recreatie en landbouw gecombineerd worden. Dit soort gebieden kunnen dienen als inspiratie voor het ontwikkelen van natuur in de Gnephoek, waarbij natuurcompensatie en recreatie een evenwichtige rol spelen.

Infrastructuur en groene inrichting

Om het natuurgebied toegankelijk te maken voor recreatie, moeten de bestaande fiets- en voetpaden verder worden aangelegd. Hierbij kan gedacht worden aan struinpaden en houtkades die de verbinding tussen verschillende natuurgebieden versterken. Ook de inrichting van bebouwing speelt een rol, door bijvoorbeeld daken, gevels en tuinen zo in te richten dat ze vogels aantrekken en bijdragen aan de biodiversiteit in het gebied. De Landlust- en Lagewaardlinten, die cultuurhistorische waarde hebben, moeten behouden blijven, met voldoende afstand van de Gnephoekontwikkeling om het natuurlijke en historische karakter te bewaren.

Daarnaast kunnen er rustpunten worden gecreëerd voor natuurbeleving, waarbij bewoners en bezoekers de keuze hebben uit zowel korte als lange routes door het gebied. Dit biedt niet alleen ruimte voor recreatie, maar ook voor educatie en interactie met de natuur.

Cultuurhistorie en natuurontwikkeling

Het cultuurhistorische landschap, zoals het Veenweidegebied en de polder, moet een

belangrijke rol spelen in de ontwikkeling van het gebied. De polder kan zowel als cultuurhistorisch erfgoed als een groen gebied voor natuurontwikkeling functioneren, met name in het noordelijke gedeelte. Door de bestaande polderstructuren te benutten, kan natuurontwikkeling versterkt worden, terwijl het gebied tegelijkertijd toegankelijk blijft voor recreatie.

Recreatie en natuur

Er moet een apart gebied worden aangewezen voor extensieve recreatie, gescheiden van de weidevogelgebieden, zodat de rust voor flora en fauna niet wordt verstoord. Een interessante optie is om natuur en bebouwing te combineren, met mogelijkheden voor toekomstige aanpassingen, zoals het toevoegen van zogenaamde "groeiwoningen". Hierbij moet rekening worden gehouden met het gebruik van duurzame materialen op gevels en daken die de natuur niet verstoren.

Daarnaast kan het waterpeil in het gebied worden verhoogd door diepere sloten aan te leggen, wat interessant is voor natuurontwikkeling en het creëren van rustplaatsen voor flora en fauna. De polder moet een open karakter behouden, maar niet te open zijn: schuilmogelijkheden en struiken zijn belangrijk voor de biodiversiteit.

Participatie en variatie in natuurontwikkeling

De inrichting van het gebied moet participatie en recreatie mogelijk maken op basis van de behoeften van de bewoners en bezoekers. Dit kan bijvoorbeeld door meer variatie te brengen in de natuur, zoals het aanleggen van struikbosjes als overgang naar de grotere open polders buiten het plangebied. De natuurontwikkeling moet een mozaïek zijn, geen "postzegel". Dit betekent dat er geen kunstmatige, kleine gebieden van natuur moeten worden aangelegd, maar een natuurlijke overgang van verschillende ecosysteemtypes.

Visies en belangen van verschillende partijen

Er zijn verschillende visies en belangen van betrokken partijen. IVN merkt op dat de natuurwaarde van de huidige weilanden laag is, en dat er meer ingezet moet worden op natte natuur om de biodiversiteit te verhogen. Bewoners vragen zich af of het gebied echte natuur zal worden, of dat het meer op een stadspark zal lijken. Sommige bewoners, zoals een agrarisch docent uit de Vrouwgeestpolder, geloven dat weidevogels kunnen terugkeren als er weer ingezet wordt op kleinschalig boeren. De Stichting Groene Hart pleit voor biologisch boeren om de natuur te versterken.

Overgang naar woongebied en behoud van groene karakter

De overgang van natuur naar woongebied moet zorgvuldig worden ingericht. Aan de rand van het woongebied kunnen speel- en natuurspeelplekken worden gecreëerd, gevolgd door een overgangszone naar natuur. Een goed voorbeeld hiervan is het gebied Groene Jonker in

Zevenhoven, waar een geleidelijke overgang tussen woonruimte en natuur zorgt voor een balans tussen menselijk gebruik en natuurbehoud.

DILEMMA 2

Het water alleen voor dieren of mag het water gebruikt worden door mensen?

Bij het ontwikkelen van waterrecreatie moet er rekening worden gehouden met het gebruik van het water. Er wordt voorgesteld om gemotoriseerde voertuigen op het water te verbieden, maar activiteiten zoals kanoën en suppen wel toe te staan. Om veiligheid te waarborgen en de verschillende vormen van recreatie te scheiden, kunnen drijvende balken worden ingezet. Het is belangrijk om routes te maken voor sup en kano, die ook verbonden moeten zijn met de regio, zodat het waterrecreatie-netwerk uitgebreid wordt.

Bescherming van de natuur en bufferzones

IVN heeft input geleverd over de bescherming van het natuurgebied door het creëren van bufferzones rondom de bewoonde omgeving. Hierdoor blijft het natuurgebied ongestoord en kunnen flora en fauna zich verder ontwikkelen zonder verstoring door de nabijheid van bebouwing.

Waterpeil en erfgoed

Er is een belangrijke overweging met betrekking tot het waterpeil. Het handhaven van één waterpeil kan namelijk problemen veroorzaken voor de funderingen van bestaand erfgoed in het gebied, wat aandacht vereist bij de planning van waterbeheer.

Recreatie op het water

De bruggen in het gebied moeten geschikt zijn voor verschillende vormen van waterrecreatie, zoals suppen, kanoën, schaatsen en vissen. Daarnaast kunnen er specifieke routes worden aangelegd zoals struin- en laarzenroutes, evenals blotevoetenpaden om de interactie van mensen met de natuur te bevorderen. Voor mensen met een beperking moeten vlonderpaden worden aangelegd om de toegankelijkheid van het gebied te waarborgen.

Natuurlijke omgeving en biodiversiteit

Bij het aanleggen van nieuwe recreatiemogelijkheden moet er ook aandacht zijn voor de natuur. Bomen planten en het monitoren van diersoorten zijn essentieel, waarbij het ecosysteem in balans moet blijven. Er kan een belevenisroute en een natuureducatieroute worden uitgezet, bijvoorbeeld met een onderwaternatuurbeleving. Bij het beheer van het water moet ook gelet worden op de waterkwaliteit, vooral in relatie tot bladeren en takken die in het water kunnen waaien en de bodem kunnen beïnvloeden.

Waterrecreatie op de boezem en sloepenroutes

De boezem kan gebruikt worden voor sloepen en andere waterrecreatie, hoewel het gebied wellicht te klein is om een echte sloepenroute te realiseren. Er kunnen wel aanlegmogelijkheden voor sloepen en andere vaartuigen worden voorzien langs bestaande waterwegen. Het gebruik van water moet in afstemming zijn met de recreatiemogelijkheden, zodat de natuur niet in het gedrang komt door overmatig gebruik van het wateroppervlak.

Kleinschalige recreatie en bijzondere voorzieningen

Voor de ontwikkeling van kleinschalige recreatie kunnen verschillende bijzondere voorzieningen worden gerealiseerd. Een idee is een glazen buis onder de sloot en een lang vlonderpad met een klimmuur en uitkijktoren. Dit pad kan leiden naar een Romeins pad langs de Ringdijk, met een vindplaats van het Romeinse verleden. Ook zou een stadsstrand en waterspeeltuin in de stedelijke zone of aan de rand van het gebied kunnen worden gecreëerd. Daarnaast is het idee ingediend voor een paviljoen met terras, dat uitkijkt over het natuurgebied, een manier om mensen meer in contact te brengen met de natuur.

Scouting en recreatiegebieden

In de Heijmanswetering kan er ruimte zijn voor een scoutinglocatie, wat de participatie van jongeren in de natuur en waterrecreatie kan bevorderen. Bij het plannen van recreatiegebieden is het belangrijk om de vraag te stellen: waar blijven de auto's? Een goed bereikbare parkeerplaats voor bezoekers is essentieel, vooral als het gebied een publiekstrekker wordt.

Zonering en bereikbaarheid

Er is een zonering nodig die het gebied in verschillende intensiteitsniveaus verdeelt: intensief in de hoogstedelijke zones en steeds lager in dichtheid naar de natuurgebieden toe. Fietsbereikbaarheid en aansluiting op knooppuntennetwerken moeten goed worden ingepast in de ontwikkeling, zodat mensen gemakkelijk toegang hebben zonder afhankelijk te zijn van gemotoriseerd vervoer.

Wateropslag en groenbeheer

Om het groen in het gebied goed te onderhouden, kan er een systeem voor wateropslag worden ingericht. Dit kan gebruikt worden in droge tijden om groen te bewateren en de natuur te behouden. Het is daarbij belangrijk om een flexibel peil te hanteren, bijvoorbeeld rond huizen, en ervoor te zorgen dat er altijd voldoende doorstroming is om stilstaand water te voorkomen, wat schadelijk kan zijn voor de waterkwaliteit en de biodiversiteit.

Voorbeeldgebied: De Groene Jonker

Een goed voorbeeld van een succesvol ingericht natuurgebied is De Groene Jonker, waar natuurontwikkeling hand in hand gaat met recreatie en educatie. Het is belangrijk om

verschillende delen van het gebied wel of niet toegankelijk te maken voor recreatie, afhankelijk van de gevoeligheid van het natuurgebied en de behoefte aan rust voor flora en fauna.

DILEMMA 3

Intensieve recreatie in natuurgebied of extensieve recreatie in natuurgebied?

Gebruik van bestaande kwaliteiten van het gebied

Bij het ontwikkelen van nieuwe recreatie- en natuurgebieden is het belangrijk om de bestaande kwaliteiten van het gebied te behouden en te benutten. Vooral het lintlandschap in het gebied biedt unieke kansen. Dit type landschap heeft historische en ecologische waarde die niet verloren mag gaan. Het behoud van oude structuren, zoals het slagenlandschap, moet een prioriteit zijn bij de inrichting van het gebied. Dit zorgt ervoor dat het karakter van het gebied behouden blijft en tegelijkertijd wordt bijgedragen aan het ecologische evenwicht.

Avifauna en recreatie

De avifauna (vogels) speelt een belangrijke rol in het gebied, en het is essentieel om te zorgen voor een geschikt leefklimaat voor deze dieren. Extensieve recreatie heeft een kleinere impact op de natuur en is daarom meer geschikt voor het behoud van vogelpopulaties. Intensieve recreatie, daarentegen, kan aanzienlijke negatieve gevolgen hebben voor de natuur, zoals verstoring van broedgebieden. Daarom moet er goed worden nagedacht over de mate van recreatie die in verschillende delen van het gebied toegestaan is.

Bufferzones en woonontwikkeling

De Stichting Groene Hart heeft voorgesteld om bufferzones te creëren rondom natuurgebieden, om de ecologische integriteit te waarborgen. Dit houdt niet alleen in dat er een fysieke buffer wordt aangelegd, maar ook dat de hoogte van de woningen in deze zones in overweging wordt genomen. Lagere bebouwing rondom natuurgebieden zorgt ervoor dat de natuur minder wordt verstoord door menselijke activiteit en dat het uitzicht en de beleving van de natuur behouden blijven.

Beperkingen op grootschalige activiteiten

Er is geen draagvlak voor het organiseren van grootschalige activiteiten zoals die bij de Segerplas, en het is daarom belangrijk om te kiezen voor kleinschaligere recreatievormen. Grootschalige evenementen en activiteiten zouden te veel verstoring veroorzaken voor de natuur en de bewoners van het gebied. Dit betekent ook dat een festivalterrein geen optie is voor dit gebied, omdat dit niet past bij de doelstellingen van natuurbehoud en rust.

Kleinschalige recreatie en voorzieningen

Kleinschalige recreatie, die past bij de natuurbeleving en het gebied, moet worden aangemoedigd. Voorstellen zoals een waterspeeltuin en een zwemstrandje bieden een

gezinsvriendelijke en rustige manier om van het water te genieten zonder de natuur te verstoren. Daarnaast kan er een kleine horecagelegenheid zoals een restaurant of paviljoen worden gerealiseerd, die zowel de recreatie ondersteunt als een rustpunt biedt voor bezoekers. Deze kleinschalige voorzieningen dragen bij aan de toegankelijkheid van het gebied, terwijl ze tegelijkertijd rekening houden met de ecologische waarde van de omgeving.

DILEMMA 4

Ruimte voor wateropvang of openbaar groen tijdelijk onder water?

Er is een dilemma tussen het creëren van ruimte voor wateropvang en het behouden van openbaar groen, dat tijdelijk onder water kan staan. Het idee om openbaar groen als wateropvang te gebruiken is aantrekkelijk, maar er moet aandacht zijn voor de mogelijke gevaren, zoals het risico dat het gebied een broedplaats voor muggen wordt. Dit moet worden voorkomen door het waterbeheer goed te regelen en het water tijdelijk op te slaan zonder dat het langdurig stilstaand water wordt.

Inspiratie uit de natuur: De Kromme Aar

De Kromme Aar is een goed voorbeeld van hoe bomen de grond kunnen vasthouden en bijdragen aan wateropvang. Dit kan als inspiratie dienen voor de inrichting van de Gnephhoek. Bomen kunnen niet alleen helpen bij het vasthouden van water, maar dragen ook bij aan het verbeteren van de bodemstructuur en de ecologische waarde van het gebied. Groen speelt hierin een belangrijke rol, en het is zelfs effectiever dan blauw (water) als het gaat om het opvangen van water en het voorkomen van wateroverlast.

Vogels en wateropvang in groen

Wateropvang in groen biedt ook belangrijke voordelen voor de natuur, vooral voor vogels. Het kan waardevolle leefomgevingen creëren voor vogels en ook voor andere diersoorten. Dit draagt bij aan de biodiversiteit en het versterken van ecologische netwerken. Het is dus belangrijk om wateropslag in het groen te overwegen als een middel voor natuurontwikkeling.

Bouwen op minder geschikte grond

Er wordt geopperd om op de minder geschikte grond te bouwen, met bijvoorbeeld drijvende woningen, om zo ruimte te creëren voor wateropvang zonder dat dit ten koste gaat van het groene landschap. Dit biedt een innovatieve oplossing voor de ruimteproblematiek en kan tegelijkertijd bijdragen aan het beheer van water in het gebied. De vraag wordt gesteld hoe dit in Reeuwijk is aangepakt, een gebied waar innovatieve oplossingen voor waterbeheer al zijn geïmplementeerd. Het is waardevol om van dergelijke voorbeelden te leren.

Bodem en water als sturend element

De Stichting Groene Hart stelt voor om water- en bodemsturend te ontwikkelen bij de inrichting

van het gebied. Bouwen op kreekruggen, bijvoorbeeld, kan zorgen voor een langer gerekte woningstructuur die zich aanpast aan de natuurlijke kenmerken van het landschap. Dit zorgt ervoor dat de wateropvang goed is geïntegreerd in het gebied zonder dat de bebouwing het landschap te veel verstoort.

Voordelen van permanent water en verkoeling

Volgens IVN kan meer permanent water bijdragen aan verkoeling, wat belangrijk is, vooral in stedelijke gebieden waar hitte-eilanden een probleem kunnen zijn. Het toevoegen van water in het woongebied kan dus ook helpen om het klimaat binnen het gebied te reguleren en een aangename leefomgeving te creëren. De suggestie wordt gedaan om "blauwe vingers" in de woonwijk te integreren, met waterstromen die door het gebied lopen. Dit hoeft niet op grote schaal te gebeuren, aangezien er al voldoende water in het buitengebied aanwezig is.

Groen boven water in woongebieden

Binnen het woongebied is er echter een voorkeur voor groen boven water, omdat groen meer voordelen biedt op het gebied van leefkwaliteit, biodiversiteit en esthetiek. De vraag wordt gesteld hoeveel ruimte water daadwerkelijk moet krijgen in het woongebied. Het antwoord ligt waarschijnlijk in een slimme combinatie van groen en water, waarbij de voordelen van beide elementen benut worden zonder dat de ruimte te veel wordt ingenomen door wateroppervlakten.

Combinatie van oppervlaktewater en wadi's

Een mogelijke oplossing is de combinatie van oppervlaktewater en wadi's (water afvoerende duinen). Dit maakt het mogelijk om zowel water op te vangen als de ecologische waarde van het gebied te verhogen. Wadi's kunnen het regenwater tijdelijk vasthouden en afvoeren, terwijl ze tegelijkertijd een waardevol habitat voor planten en dieren vormen. Deze combinatie kan het gebied niet alleen functioneel maken voor waterbeheer, maar ook ecologisch waardevol.

DILEMMA 5

Waar komt mijn eten vandaan?

Er bestaat een spanningsveld tussen de traditionele manieren van voedsel verkrijgen, zoals de bakker, groenteboer of supermarkt, en alternatieven zoals volkstuinten, schooltuinen, pluktuinen en voedselbossen. Dit dilemma raakt zowel de praktische als de sociale aspecten van voedselproductie en consumptie. De vraag is niet alleen waar ons voedsel vandaan komt, maar ook hoe we deze processen kunnen verbinden met de gemeenschap.

Sociale verbinding en gemeenschapszin

Een belangrijk aspect van het idee om volkstuinten en voedselbossen in te zetten, is het versterken van de sociale verbinding en gemeenschapszin. Door mensen samen te brengen in

een gemeenschappelijk project, zoals een moestuin of een voedselbos, ontstaat er meer onderlinge betrokkenheid en een collectieve verantwoordelijkheid voor de natuur en het voedsel dat we consumeren. Dit draagt bij aan een sterkere lokale gemeenschap en kan een gevoel van samenhang bevorderen.

Voorbeeld van Culemborg: Appelbomen en gemeenschappelijk gebruik

In Culemborg is een mooi voorbeeld te vinden van appelbomen die in een gemeenschappelijke boomgaard staan, waar mensen vrij kunnen plukken. Schapen lopen onder de bomen, wat niet alleen de bodem ten goede komt, maar ook de biodiversiteit bevordert. Dit soort initiatieven kan een voorbeeld zijn voor andere gebieden die sociale verbinding willen creëren door middel van gemeenschappelijke voedselproductie.

Voedselbossen: Voordelen en uitdagingen

Hoewel voedselbossen denkbaar zijn en kunnen bijdragen aan lokale voedselvoorziening, vergen ze veel werk. Dit roept de vraag op of deze projecten houdbaar zijn op de lange termijn en of ze een beroep doen op een groep vrijwilligers die de onderhoudstaken op zich nemen. Het is niet te verwachten dat een groot aantal mensen zich structureel zal inzetten voor het beheer van een voedselbos, wat betekent dat deze concepten waarschijnlijk alleen haalbaar zijn met een kleine, gemotiveerde groep betrokkenen.

Landwinkels en lokale producten

In de buurt zou het mogelijk kunnen zijn om landwinkels te realiseren, waar lokale producten verkocht worden. Er is echter de verwachting dat grote boodschappen zoals die in de supermarkt gedaan worden, bij de grote supermarkt blijven. Voor kleinere aankopen en lokale producten kan er wel een markt zijn, maar het zal vooral gaan om een kleinschalige, lokale verkoop.

Verkoop van lokale producten en de personeelsvrije boerderijwinkel

Een mogelijke oplossing voor het bevorderen van lokale voedselproductie en -verkoop zou de oprichting van een personeelsvrije boerderijwinkel kunnen zijn. Deze winkel kan producten van lokale boeren verkopen, en door gebruik te maken van een zelfbedieningssysteem kunnen klanten hun producten zelf uitkiezen en afrekenen. Dit zou een manier kunnen zijn om lokale producten toegankelijk te maken, zonder dat er veel personeel nodig is.

Coöperatie van lokale boeren

Er wordt voorgesteld om een coöperatie van lokale boeren op te richten, waarin deze boeren samen hun producten aanbieden. Dit kan de samenwerking bevorderen en zorgen voor een breder aanbod van lokaal voedsel, terwijl de boeren hun krachten bundelen voor meer efficiëntie en een grotere markt.

Zorgboerderijen en alternatieve invullingen van agrarische panden

Zorgboerderijen en kinderdagverblijven (KDV) kunnen ook een manier zijn om bestaande agrarische panden een nieuwe invulling te geven. Deze panden zouden kunnen worden gebruikt voor zowel sociale als educatieve doeleinden, en kunnen tegelijk bijdragen aan de lokale voedselproductie. Scholen kunnen ook betrokken worden bij het leren over voedselproductie, bijvoorbeeld door middel van schooltuinen.

Veranderend consumentengedrag en de rol van de stad

Er wordt opgemerkt dat mensen tegenwoordig minder vaak actief op zoek gaan naar (streek)producten. In plaats daarvan gaan individuele aanbieders, zoals boeren of tuinders, steeds vaker naar de stad of de klant toe om hun producten aan te bieden. Dit kan een verschuiving zijn die de manier waarop we voedsel verkrijgen verandert.

Voorzieningen binnen de wijk

Tot slot is het belangrijk om te benadrukken dat alle voorzieningen binnen de wijk beschikbaar moeten zijn. In stedelijke gebieden zijn voorzieningen soms te ver weg, en daarom zouden lokale initiatieven, zoals de verkoop van lokale producten, moestuinen en voedselbossen, ideaal passen binnen de wijk. Zo wordt het makkelijker voor bewoners om toegang te krijgen tot lokaal geproduceerd voedsel en wordt de afhankelijkheid van de stad verminderd.

DILEMMA 6

Parkeren voor de deur of parkeren op afstand?

Er bestaat een dilemma tussen parkeren voor de deur en parkeren op afstand, wat belangrijke implicaties heeft voor de inrichting van de wijk, de verkeersdruk en de beschikbaarheid van groen en water. Het is belangrijk om keuzes te maken die niet alleen de functionaliteit verbeteren, maar ook de leefkwaliteit verhogen.

Parkeren aan de kopse kant en meer ruimte voor groen

Door parkeren aan de kopse kant van straten in plaats van voor de deur toe te staan, komt er meer ruimte vrij voor groen in het straatprofiel. Dit verhoogt de esthetische waarde van de wijk en draagt bij aan een prettiger woonklimaat. Groene ruimtes verbeteren de luchtkwaliteit en bieden ruimte voor recreatie en biodiversiteit, waardoor de wijk gezonder en duurzamer wordt.

Afstand parkeren en toegankelijkheid voor hulpbehoevenden

Hoewel het parkeren op afstand voordelen heeft voor het milieu en het uiterlijk van de wijk, roept het de vraag op hoe de toegankelijkheid voor minder validen en hulpbehoevenden gewaarborgd kan blijven. Het is essentieel dat deze mensen hun woning kunnen bereiken zonder grote obstakels. Ook hulpdiensten moeten snel toegang hebben tot de wijk, wat betekent dat er voldoende ruimte moet zijn voor het parkeren van voertuigen die deze diensten leveren.

Parkeren in hubs: Vertrouwen en gebruik

Er wordt vaak voorgesteld om parkeerplaatsen te concentreren in zogenaamde 'hubs', buiten de woonwijken. Echter, dit wordt niet altijd goed ontvangen, omdat mensen het gevoel hebben dat hun parkeerplaats niet gegarandeerd is. Terwijl parkeerhubs wel efficiëntie en minder verkeersdruk kunnen bieden, blijft het belangrijk om een persoonlijke parkeerplaats te kunnen garanderen, vooral voor bezoekers die tijdelijk parkeren.

Logistiek: Laden en lossen

Een ander aspect van parkeren is de logistiek, zoals het ophalen van boodschappen of het vervoeren van grote goederen zoals meubels. Er moet voldoende ruimte zijn voor laden en lossen, zonder dat dit in de straat of voor de woningen zelf gebeurt. Dit voorkomt overlast en zorgt ervoor dat het verkeer niet onnodig wordt belemmerd.

Openbaar vervoer en fietsen

Om de afhankelijkheid van auto's te verminderen, is het belangrijk dat het openbaar vervoer goed op orde is. Het verbeteren van het OV biedt een aantrekkelijk alternatief voor bewoners die anders de auto zouden gebruiken. Dit betekent ook dat er goede fietsvoorzieningen moeten zijn, zodat de wijk goed verbonden is met het omliggende gebied en bewoners de mogelijkheid hebben om snel en gemakkelijk van het openbaar vervoer gebruik te maken.

Parkeren voor forenzen en dubbelspoor voor hoogwaardig OV

Als er forenzen in de wijk komen, zal er waarschijnlijk extra vraag zijn naar parkeermogelijkheden. Deze forenzen zullen hun auto in de buurt willen kunnen parkeren. De oplossing hiervoor kan een verbeterd openbaar vervoer zijn, bijvoorbeeld met een dubbelspoor voor een hoogwaardige OV-verbinding. Dit maakt de wijk beter bereikbaar en vermindert tegelijkertijd de druk op parkeerplekken in de wijk zelf.

Out of the box: Watertaxi

Een innovatieve oplossing die overwogen kan worden, is het gebruik van watertaxi's als alternatief voor traditionele vervoermiddelen. Dit zou een aantrekkelijke optie kunnen zijn voor bewoners die wonen in of nabij waterwegen, waardoor een nieuw type mobiliteit kan worden toegevoegd en de parkeerdruk kan worden verminderd.

Minder parkeergelegenheid als oplossing?

Er is ook een idee om het aantal parkeerplaatsen te verminderen en de hoop te vestigen dat de vraag naar parkeerplaatsen vanzelf zal afnemen. Dit zou alleen haalbaar zijn als het openbaar vervoer en alternatieve mobiliteitsoplossingen goed op orde zijn. Het verminderen van parkeerplaatsen kan echter een risico met zich meebrengen, vooral als de infrastructuur niet snel genoeg wordt aangepast aan de nieuwe situatie.

Eisen aan de infrastructuur: Vooraf zorgen voor goed OV

Het is cruciaal dat het openbaar vervoer op orde is voordat de woningen worden opgeleverd. Dit betekent dat er vooraf duidelijke plannen moeten zijn voor de benodigde vervoersinfrastructuur en dat deze goed geïntegreerd wordt met de nieuwe woonwijk. Als het OV niet goed functioneert, zullen mensen uiteindelijk toch hun auto gebruiken.

Bebouwd parkeren en energieopslag in elektrische auto's

Een innovatieve benadering kan het innovatief gebruik van parkeerplekken zijn, die daarnaast ook kunnen dienen als energieopslag voor elektrische voertuigen. Zo worden parkeerplaatsen niet alleen gebruikt voor het parkeren van voertuigen, maar dragen ze ook bij aan het verduurzamen van de wijk door de integratie van elektrische auto's en hernieuwbare energie.

Risico van parkeren in omliggende wijken

Als er onvoldoende parkeermogelijkheden binnen de wijk zijn, bestaat het risico dat bewoners en bezoekers hun auto in omliggende wijken parkeren, vooral als parkeren daar gratis is. Dit kan leiden tot parkeerdruk en overlast in naburige gebieden, wat weer kan leiden tot ontevredenheid en spanningen.

DILEMMA 7

Natuurvriendelijke oevers of ruimte voor andere functies langs het water?

Er is een spanningsveld tussen het kiezen voor natuurvriendelijke oevers die de biodiversiteit bevorderen, en het reserveren van ruimte voor andere functies langs het water, zoals recreatie of infrastructuur. Het is belangrijk om een balans te vinden die zowel de ecologische waarde als de menselijke behoefte aan interactie met het water respecteert.

Natuurvriendelijke oevers en biodiversiteit

Het merendeel van de oevers zou natuurvriendelijk moeten zijn, waarbij het water hoog wordt gehouden om de uitwisseling van flora en fauna te bevorderen. Dit betekent dat er ruimte moet zijn voor planten, dieren en micro-organismen die van belang zijn voor het ecosysteem. Natuurvriendelijke oevers dragen bij aan het behoud van de biodiversiteit en bieden ook een aantrekkelijke, natuurlijke uitstraling.

Recreatie en toegankelijkheid voor mensen

Er moet echter ook ruimte zijn voor recreatie en voor mensen om te genieten van het water. Het is belangrijk om af en toe een plek aan het water te creëren waar mensen kunnen zitten, wandelen of recreëren. Dit kan bijvoorbeeld door middel van kleine paden of uitkijkpunten. Er zouden ook mogelijkheden moeten zijn voor activiteiten zoals kanoën en suppen, waarbij

aanlegmogelijkheden gecreëerd worden om in en uit te stappen, bijvoorbeeld bij bruggen of kades.

Wandel- en fietspaden langs het water

Naast de natuurvriendelijke oevers zouden er wandel- en fietspaden moeten worden aangelegd, met bermen en natuurstroken die de oevers omarmen. Dit biedt een mooie, duurzame verbinding voor bewoners en bezoekers, terwijl het tegelijk ruimte biedt voor flora en fauna. De natuurstroken kunnen ook een belangrijke functie vervullen door bijvoorbeeld ruimte te bieden voor het plukken van fruit of bessen, wat weer kan bijdragen aan het gemeenschapsgevoel.

Zonering van de oevers: Stedelijke en groene gebieden

De oeverzonering kan zich kenmerken door een harde oever in stedelijke gebieden, die praktische functies kan vervullen, zoals steigers of trappen. Buiten de stedelijke gebieden is het echter belangrijk om natuurvriendelijke oevers te behouden, waar biodiversiteit kan floreren en het landschap een natuurlijke uitstraling heeft.

Natuurvriendelijke oevers tot aan de voordeur

Een wens die wordt gedeeld door vele bewoners is dat natuurvriendelijke oevers doorgetrokken worden tot aan de voordeur van woningen, of minstens aan één zijde van de sloot. Dit zorgt voor een directe verbinding met de natuur en biedt bewoners de mogelijkheid om zich dagelijks met de natuur te omarmen. Dit kan zowel esthetische als ecologische voordelen bieden.

Oeverontwerpen en de betrokkenheid van inwoners

Er is veel vraag naar participatie bij het ontwerpen van de oevers, en het is belangrijk om niet alleen vanuit het perspectief van de bewoners zelf te kijken, maar ook te denken aan de wensen van jongeren en andere groepen. Kinderen en jongeren hebben vaak behoefte aan plekken waar ze kunnen zitten, spelen of zich verbinden met de natuur. Dit vraagt om zorgvuldig ontwerp en meedenken in functies, zoals vissteigers of andere recreatieve voorzieningen langs de oevers.

IVN en Stichting Groene Hart: focus op natuurvriendelijke oevers

Volgens IVN kan een natuurvriendelijke oever ook ruimte bieden voor recreatieve functies, zoals vissteigers. Dit zou kunnen zorgen voor een prettige balans tussen ecologie en recreatie. De Stichting Groene Hart benadrukt het belang van het vermijden van harde beschoeiingen en stelt voor om volledig in te zetten op natuurvriendelijke oevers voor het behoud van de natuurlijke waarde van het gebied.

Harde oevers in stedelijke gebieden en recreatie

In stedelijke gebieden kunnen harde oevers worden toegepast, die ook een recreatieve functie kunnen vervullen, zoals het aanleggen van trappen of steigers. Deze harde oevers bieden praktische toegang en kunnen goed integreren met de stedelijke infrastructuur. Het is echter

belangrijk om buiten deze stedelijke gebieden de focus te leggen op het behoud van natuurvriendelijke oevers.

Private oevers en samenwerking

Het ontwerp van de oevers kan ook worden uitgebreid naar private oevers, die samen met de gemeenschap en betrokkenen worden ontworpen. Dit biedt de mogelijkheid om het ontwerp af te stemmen op de behoeften van de bewoners en tegelijkertijd rekening te houden met ecologische overwegingen.

Onderhoud van de oevers en sloten

Een belangrijk aandachtspunt bij het implementeren van natuurvriendelijke oevers is wie verantwoordelijk is voor het onderhoud van de sloten en oevers, zowel groot als klein. Dit vraagt om duidelijke afspraken over het beheer en de zorg voor deze natuurlijke elementen, zodat de kwaliteit van het ecosysteem en de esthetische waarde behouden blijven.

DILEMMA 8

Beheer door gemeente of bewoners helpen met het beheer van natuur in de wijk?

Een belangrijke keuze is of het beheer van het gebied vooral in handen van de gemeente moet liggen of dat bewoners zelf actief moeten bijdragen aan het beheer van de natuur in hun wijk. Een mogelijke oplossing is een combinatie van beide, waarbij de gemeente verantwoordelijk is voor de echt openbare gebieden, zoals parken of gemeenschappelijke tuinen, terwijl bewoners in kleinere, gemeenschappelijke tuinen zoals hofjes of geveltuintjes meer eigen verantwoordelijkheid nemen. Dit kan de betrokkenheid van de bewoners vergroten en hen meer eigenaarschap over hun directe omgeving geven.

Zonering en gemeenschappelijke tuinen

Bij de zonering van het gebied kunnen hofjes en tuinen als gemeenschappelijke ruimtes worden ingericht die beheerd worden door de VVE (Vereniging van Eigenaren) of door de bewoners zelf. Het beheer van deze tuinen kan met de gemeente als regisseur plaatsvinden, maar de praktische uitvoering kan in handen van bewoners liggen. Dit kan de sociale cohesie versterken en een grotere verantwoordelijkheid bij de bewoners leggen, die hierdoor actiever betrokken raken bij hun directe leefomgeving.

Stimuleren van geveltuintjes en bewonersbeheer

De gemeente kan het beheer van geveltuintjes stimuleren door het aanbieden van advies, materialen en bijvoorbeeld belastingvoordelen. Het beheer van deze tuinen zou in principe in handen van de bewoners kunnen liggen, mits er goede afspraken worden gemaakt over rechten, plichten en eigendom. Dit kan bijdragen aan een vergroening van de wijk en tegelijkertijd bewoners meer betrekken bij het onderhoud van hun eigen omgeving.

Goede afspraken tussen burger en gemeente

Het is cruciaal om duidelijke en eerlijke afspraken te maken tussen de gemeente en de bewoners over wie verantwoordelijk is voor het beheer en onderhoud van verschillende natuur- en groenruimtes. Dit kan worden geregeld door bijvoorbeeld een beheerovereenkomst of een samenwerkingsovereenkomst waarin rechten, plichten en eigendom goed zijn vastgelegd. Zo kan een effectieve samenwerking ontstaan zonder misverstanden of conflicten.

Voorbeelden van succesvolle initiatieven

Er zijn al verschillende initiatieven die als voorbeeld kunnen dienen voor het beheer van natuur in de Gnephoek. Zo heeft de Stichting Landschapsbeheer (SLA) bijvoorbeeld het IJsvogelpad gerealiseerd, waar de betrokkenheid van bewoners centraal stond. Het is interessant om te kijken of dergelijke initiatieven ook in de Gnephoek kunnen worden toegepast. Werkgroepen, bijvoorbeeld in planologie, kunnen hierbij ook betrokken worden om het beheer van de natuur op een praktische en verantwoorde manier vorm te geven.

Boeren en stedelijk natuurbeheer

Een andere benadering kan zijn om kleinschalige boeren te betrekken bij het natuurbeheer. Kleinschalige boeren kunnen een belangrijke bijdrage leveren aan het behoud van natuur en het landschap en kunnen daarmee de ecologische waarde van het gebied versterken. Dit vraagt echter wel om een goede afstemming en samenwerking met de gemeente en andere betrokkenen.

Community en begeleide beheerinitiatieven

Bij het betrekken van de gemeenschap in het beheer van natuur is het belangrijk om te zorgen voor begeleiding en sturing. Een gemeenschappelijk voedselbos of gezamenlijke tuin kan bijvoorbeeld worden opgezet, met wijk- en buurtparticipatie. Dit soort initiatieven kunnen de sociale samenhang vergroten, maar moeten goed worden begeleid om te voorkomen dat het beheer in verval raakt.

Vrijwillige participatie en eigenaarschap

Het betrekken van bewoners bij het beheer is niet alleen goed voor de natuur, maar ook voor de sociale samenhang in de wijk. Mensen voelen zich meer verbonden met hun omgeving als ze verantwoordelijkheid dragen voor het groen in hun wijk. Het is echter belangrijk dat deelname op vrijwillige basis blijft en dat bewoners niet gedwongen worden om beheeractiviteiten uit te voeren. Daarbij moet er aandacht zijn voor voldoende tijd en middelen voor de beheertaken.

Onderwijs en educatie over groenbeheer

Scholen en educatie kunnen een belangrijke rol spelen bij het betrekken van toekomstige bewoners bij groenparticipatie. Door kinderen en jongeren vroeg te betrekken bij het belang van

natuurbeheer, kan een cultuur van zorg voor het milieu en de leefomgeving ontstaan. Dit helpt niet alleen om het groen goed te onderhouden, maar versterkt ook de sociale verbondenheid in de wijk.

Collectief beheer met gecontroleerde participatie

Hoewel collectief beheer door bewoners een goed idee kan zijn, is het belangrijk om te zorgen voor gecontroleerd beheer en een goede structuur. De gemeente kan dit stimuleren en faciliteren, maar moet ervoor zorgen dat het beheer niet ten koste gaat van de kwaliteit van het groen. Er moet een goede balans zijn tussen bewonersparticipatie en gemeentelijke ondersteuning, zodat het groen goed onderhouden wordt en tegelijkertijd het eigenaarschap van bewoners wordt vergroot.

Langdurig onderhoud van groenvoorzieningen

Groenbeheer vraagt om langdurige inzet, en het is essentieel dat er rekening wordt gehouden met het onderhoud op de lange termijn. Dit geldt niet alleen voor de gemeenschappelijke tuinen, maar ook voor de grotere natuur- en groenruimtes in de wijk. Bij het plannen van ambities voor het groen moet daarom altijd rekening worden gehouden met de middelen en de capaciteit voor langdurig onderhoud.

DILEMMA 9

Natuur beheren of natuur zijn gang laten gaan?

Dit dilemma gaat over de balans tussen het actief beheren van natuur om bepaalde doelstellingen te bereiken en het meer laten 'gaan' van de natuur, zodat deze zichzelf verder ontwikkelt. Beide benaderingen hebben hun voor- en nadelen, afhankelijk van de gewenste uitkomst en het type natuur dat men wil bevorderen.

Actief beheer en de noodzaak voor natuurdoelen

Sommige vormen van natuur hebben baat bij een meer actieve benadering. Natuur is vaak lange tijd beïnvloed door landbouw, wat kan betekenen dat er extra hulp nodig is om deze gebieden weer in balans te brengen. Een mogelijke oplossing is het toepassen van extensief beheer, waarbij de focus ligt op het realiseren van specifieke natuurdoelen. Voorbeelden zoals de Nieuwkoopse Plassen en het Reeuwijkse Hout kunnen dienen als inspiratie voor beheer, aangezien deze gebieden succesvol zijn in het creëren van biodiverse omgevingen.

De rol van beheer in poldernatuur

In gebieden waar biodiversiteit een belangrijk doel is, is het belangrijk om te zorgen voor een afwisseling van oud en jong groen. Er kan bijvoorbeeld een afwisseling worden gecreëerd van bomen van verschillende leeftijden, van 1 tot 20 jaar, om de biodiversiteit te bevorderen. Het behoud van de relatie met omliggende gebieden, zoals weilanden, kan hierbij ook bijdragen aan

een natuurlijke overgang. Tegelijkertijd moet men rekening houden met de visie voor het beheer en de natuurdoelen die men wil bereiken.

Het belang van een beginpunt en geduld

Een belangrijk punt is dat natuur niet vanzelf komt; het is nodig om ergens mee te beginnen. Wachten tot de natuur over 20 jaar zichtbaar is, kan te lang duren, zeker als er al bouwplannen zijn. Een inwoner stelt voor om alvast te beginnen met het creëren van natuur voordat er daadwerkelijk gebouwd wordt, zodat de natuur al enige basis heeft voordat het gebied verder ontwikkeld wordt.

De rol van de Groene Hart Stichting en agrarisch perceelbeheer

De Stichting Groene Hart benadrukt het belang van natuurbeheer en stelt voor dat als er al duidelijke ideeën zijn over de bestemming van natuur, men daar dan ook actief voor moet zorgen. Tegelijkertijd moet er bij het beheren van natuur ook rekening worden gehouden met de rechten op agrarische percelen. Dit is vooral belangrijk voor het financiële plaatje, zodat de gewenste natuurontwikkeling haalbaar blijft.

Balans tussen natuur zijn gang laten gaan en actief beheer

Er is consensus dat er altijd een bepaalde mate van beheer nodig is, maar dat dit beheer niet altijd moet betekenen dat de natuur volledig wordt geoptimaliseerd of 'aangeharkt'. Het is belangrijk om te accepteren dat sommige gebieden zichzelf kunnen ontwikkelen, bijvoorbeeld in het geval van struinbosjes, waar de natuur meer haar eigen gang kan gaan. Dit type beheer is afhankelijk van het gekozen natuurtype en de doelen die men voor ogen heeft.

Betrokkenheid van lokale groepen en natuurontwikkeling

Lokale groepen zoals de Vogelwerkgroep zijn graag betrokken bij natuurontwikkeling, wat kan helpen bij het bewaken van natuurwaarden en biodiversiteit in het gebied. IVN stelt voor om eerst te focussen op de ontwikkeling van groen en blauw (natuur en water), en pas daarna de bouw van woningen te realiseren. Het behouden van bestaande natuurwaarden is hierbij een prioriteit.

Compensatie voor weidevogels en de nabijheid van andere natuurgebieden

Compensatie voor weidevogels is belangrijk, vooral in gebieden zoals bijvoorbeeld De Wilck, waar er al bestaande levensvatbare vogelpopulaties zijn. Dit biedt de kans om natuur te versterken door het creëren van geschikte habitats voor weidevogels, wat tevens een belangrijke factor kan zijn bij de gebiedsontwikkeling.

Verbindingen en zorg voor de dorpen

Het verbinden van de kern van Alphen met de omliggende dorpen via fietsverbindingen door groene gebieden kan een belangrijke stap zijn in het verbeteren van de bereikbaarheid en het

behoud van groen in het landschap. Dit moet echter zorgvuldig worden afgewogen, aangezien er zorgen bestaan over de nabijheid van woningbouw en over hoe om te gaan met het groene tussengebied in Woubrugge. Bewoners van de rand van Koudekerk geven aan dat Alphen niet verbonden mag worden met de andere dorpen door te veel stedelijke ontwikkeling.

ALGEMENE OPMERKINGEN

Naast de dilemma's is er ook een aantal algemene opmerkingen genoteerd tijdens de bijeenkomst.

Stadslandbouw en natuurontwikkeling

- Een van de aanwezigen wijst op de mogelijke voordelen van stadslandbouw als een manier om natuur en voedselproductie dichterbij de stad te brengen.
- Hij stelt dat de monocultuur in de huidige polders, waar veel fiets- en wandelpaden aanwezig zijn, een kans biedt om te diversifiëren met stedelijke landbouwinitiatieven.

Zorgen van Gnephoek bewoners

- Bewoners van de Gnephoek maken zich zorgen over de plannen voor hun gebied. Ze verzoeken om meer communicatie en samenwerking, aangezien ze al veel inspanningen leveren.
- Ze pleiten voor een open dialoog en een ideeënbus waarin hun bestaande zorgen en bijdragen meegenomen kunnen worden in de plannen.

Ruimtelijke en specifieke wensen

- Woubrugge zou bij de plannen betrokken moeten worden, met de nadruk op de ruimtelijke inrichting en een duidelijke presentatie op de kaart.
- Er is bezwaar tegen de aanleg van een grote bypass, omdat dit de leefomgeving zou verstoren.

Recreatie en natuurbeheer

- Er wordt gepleit voor hellingen voor sleeën bij sneeuw, wat een leuke winteractiviteit zou kunnen zijn.
- Voor waterrecreatie wordt voorgesteld om te zorgen voor (gemeenschappelijke) faciliteiten zoals een klein binnenhaventje, jachthaven of ligplaatsen, vooral als aansluiting op open water mogelijk is. Dit zou kunnen worden aangevuld met een kleine horecagelegenheid.
- Het idee van stilstaand water, wat kan leiden tot problemen met muggen, vereist aandacht voor het natuurlijk evenwicht, zodat de recreatieplekken ook ecologisch verantwoord blijven.

Communicatie en multiculturele benadering

- Er wordt opgemerkt dat er veelal wordt gedacht vanuit een autochtone samenleving en dat het belangrijk is om rekening te houden met de multi-culturaliteit van de gemeenschap in de Gnephoek.
- De bewoners willen dat hun specifieke behoeften en cultuur meegenomen worden in het ontwerp van het gebied.

Milieu en dieren

- Er is bezorgdheid over de verstoring van de natuur door activiteiten zoals modelvliegtuigen, wat schadelijk kan zijn voor vogels en natuurontwikkeling. Dit moet in de plannen worden meegewogen.